

for at hæve sin Levfod saaledes, at dette virker tilbage paa hans Sundhed og Kræfter. Selv om altsaa Akkordarbejdet stiller større Krav til Arbejderens Kræfter, giver det ham Mulighed for at erstatte den medgaaede Muskelkraft paa mere fuldkommen Maade end ved ringere Arbejdsintensitet og lavere Fortjeneste. Endelig gør Forfatteren gældende, at den mekaniske Betragtningssmaade, som vil maale Kraftanvendelsen alene ved Antallet og Styrken af Muskelbevægelserne, ikke holder Stik overfor menneskeligt Arbejde. For at bestemme en Dampmaskines Ydelse maa man ikke alene kende Cylinderens Størrelse, Omdrejningernes Antal m. m., men ogsaa Damptrykket. Og for virkelig at kunne erkende det ydede menneskelige Arbejde er det nødvendigt at vide, under hvilket sjæleligt Tryk det sker, — med hvilke Lyst- eller Ulystfornemmelser det er forbundet. Det er muligt, at et ringe Arbejde, der udføres uden Lyst og under Tvang, kræver et større Kraftforbrug end et i og for sig større Arbejde, der udføres med Lyst og Interesse. Og dette Forhold faar en større økonomisk Betydning, jo mere udviklede Produktionsvilkårene er; Værdien af Akkordarbejdet ligger deri, at det indvirker gunstigt paa Arbejderens sjælelige Trykforhold.

Man vil af disse Antydninger se, at Forfatteren er en ret varm Tilhænger af Akkordlønnen. Er hans Betragtninger som Følge heraf maaske lidt ensidige, maa det dog erkendes, at han har givet Spørgsmaalet en interessant Formulering.

V.

Folketællings-Notitser.

En Folketælling i det 20de Aarhundrede byder i Regelen ikke — hvad selve Folkemængden angaar —

paa store Overraskelser. Man kender ganske nøje Tallet paa Fødsler og Dødsfald i hvert Aar, og da ogsaa Udvandringen er under Statistikens Kontrol, er Folketællingens Hovedresultat paa Forhaand saa nogenlunde givet.

Tællingen i Danmark den 1. Februar i Aar gav dog et noget højere Tal, end man havde ventet, og Grunden hertil er, at der i de senere Aar er indvandret flere Mennesker til Danmark end sædvanlig. Denne »Indvandring« bestaar formodentlig overvejende af tidligere emigrerede Danske, der under Kriseaarene i Amerika atter er vendte tilbage til Hjemlandet.

Danmark (uden Færøerne) havde den 1. Februar i Aar 2,757076 Indbyggere eller 168157 flere end ved Tællingen i 1906. I runde Tal ser Befolkningsforøgelsens enkelte Elementer saaledes ud:

Folketal den 1. Februar 1906.....	2,588900
Levendefødte 1906—10.....	376400
Døde 1906—10.....	182600
Fødselsoverskud.....	193800
Udvandrede 1906—10.....	36700
Indvandrede 1906—10.....	11100
Udvandringsoverskud.....	25600
Befolkningsforøgelse.....	168200
Folketal den 1. Februar 1911.....	2,757100

Fødslerne har været forholdsvis færre end i den foregaaende Tid, men Dødelighedens Aftagen har været endnu stærkere, saaledes at Fødselsoverskuddet er blevet større, og den samlede Befolkningstilvækst var i det sidste Folketællingsmellemlum betydelig større end i de foregaaende. Forholdet fremgaar nærmere af omstaaende Oversigt, der angiver de aarlige Gennemsnitstal pr. 10000 Mennesker af hver Perodes Middelbefolkning:

	1890—1901	1901—06	1906—11
Levendefødte	302	290	282
Døde	176	148	137
Fødselsoverskud	126	142	145
Udvandringsoverskud	16	31	18
Befolkningstilvækst	110	111	127

Med sine mere end $2\frac{3}{4}$ Million Indbyggere er Danmark nu dobbelt saa folkerigt som i 1840 og omtrent 3 Gange saa folkerigt som i Aaret 1800. Men medens Fødselsoverskuddet i første Tiaar af det 19de Aarhundrede kun var godt 7 og i Fyrterne knap 10 Promille af Befolkningen, er det nu $14\frac{1}{2}$ Promille. Vandringerne over Landets Grænser spillede imidlertid ingen væsentlig Rolle i hine Tider, medens de nu — som det ses af Oversigten — i ikke ringe Grad paavirker den endelige Befolkningstilvækst.

— Medens man, som før nævnt, paa Forhaand saa nogenlunde kunde vide, hvor mange Mennesker der fandtes i Danmark ved Folketællingen, var det vanskeligere at danne sig et begrundet Skøn om Tilvækstens Fordeling mellem Land og By. Fra Tiden omkring Midten af det 19de Aarhundrede begyndte Landbefolkningen i Danmark jo at strømme til Byerne; i Begyndelsen var denne Vandringsbevægelse kun svag, men den tiltog i Styrke fra Tiaar til Tiaar, indtil den kulminerede i Perioden 1880—90; i Halvfemserne var Tilflytningen til Byerne atter noget svagere, og i Folketællingsmellemløbet 1901—06 var den saa at sige standset. Hvorledes har nu Forholdet været i det sidst forløbne Femaar?

Paa Grundlag af Folketællingerne alene kan man ikke danne sig noget klart Billede af Omflytningen indenfor Landets Grænser. Man maa opløse Befolkningsforøgelsen i dens to Elementer, Fødselsoverskudet og Vandringsoverskudet (eller Underskudet). I Landet som Helhed fødtes i de 5 Aar 1906—11 ca. 193800 flere end der døde; der udvandrede 25600 flere end der indvandrede,

saaledes at den virkelige Forøgelse af Landets Befolkning var 168200. Særskilt for By- og Landbefolkningen stiller Balancen sig saaledes som nedenfor anført. Vi betragter her Hovedstaden for sig og henregner til denne ikke alene Frederiksberg, men ogsaa Gentofte Kommune, som jo saa at sige er sammenbygget med København og befolkningsstatistisk set udgør en Art Forstad til denne. I Oversigten er først anført Tallene for Perioden 1901—06 og dernæst dem for 1906—11.

	Flere fødte end døde	Flere tilflyttede end fralyttede	Samlet Tilvækst
1901—06:			
Hovedstaden (med Frb. og Gentofte).....	32000	11600	43600
Provinsbyerne.....	34900	÷ 7400	25500
Landdistrikterne.....	113700	÷ 43400	70300
Hele Landet...	178600	÷ 39200	139400
1906—11:			
Hovedstaden (med Frb. og Gentofte).....	31700	17600	49300
Provinsbyerne.....	32700	8400	41100
Landdistrikterne.....	129400	÷ 51600	77800
Hele Landet...	193800	÷ 25600	168200

Hovedstaden med Forstæder modtog i 1901—06 og 1906—11 en Netto-Indvandring af henholdsvis ca. 12000 og ca. 18000. For Provinsbyerne gav Omflytningen i 1901—06 et Befolkningstab af 7 á 8000, men i 1906—11 en Forøgelse af 8—9000. Landdistrikterne mistede ved Vandring i de to Femaar henholdsvis ca. 43000 og 52000 Indbyggere. — Vil man i faa Ord og med meget runde Tal udtrykke Hovedresultatet (Nettoresultatet) af Befolkningsomflytningen i Danmark i de sidste 5 Aar, kan man sige, at der fra Landdistrikterne er bortflyttet noget over halvhundrede Tusinde Mennesker, hvoraf en Sjettedel er gaet til Provinsbyerne, to Sjettedele til Hovedstaden og tre Sjettedele ud af Landet.

— I foranstaaende Oversigt er Landdistrikternes Befolkningsforøgelse i Femaaret 1906—11 angivet til 77800 (Fødselsoverskud 129400 ÷ Netto-Bortflytning 51600). Men under »Landdistrikterne« er her medregnet de talrige mere eller mindre bymæssige Bebyggelser i Landkommunerne. Der er foretaget særskilt Folketals-Opgørelse for over 300 saadanne bymæssige Bebyggelser (47 Forstadsbebyggelser i umiddelbar Nærhed af Købstæderne, 262 Stationsbyer o. l. samt 7 større offentlige Anstalter i Landkommuner). Dersom man udsondrer disse bymæssige Bebyggelsers Befolkning fra den egentlige Landbefolkning, finder man, at denne kun er bleven forøget med 39000 Mennesker. Landets samlede Befolkningsforøgelse i de sidste 5 Aar fordeler sig da saaledes:

	Folketal 1906	Forøgelse 1906 - 11	Folketal 1911
København og Frederiksberg..	514000	45000	559000
Provinsbyerne.....	509000	41000	550000
Bymæssige Bebyggelser.....	212000	43000	255000
Egentlig Landbefolkning.....	1,354000	39000	1,393000
Tilsammen...	2,589000	168000	2,757000

Paa hver af de 4 Grupper falder der rundt regnet en Fjerdedel af den samlede Befolkningsforøgelse.

— Af Danmarks 75 Købstæder har 7 over 20000 Indbyggere, nemlig København (462000 Indb.), Frederiksberg (97000), Aarhus (62000), Odense (42000), Aalborg (33000), Horsens (24000) og Randers (23000). 9 Købstæder har 10—20000 Indb., 9 har 7—10000, 16 har 4—7000, 22 har 2—4000 og 12 har under 2000. Af Forstadsbebyggelser udenfor Købstædernes Grund er der særskilt optalt 47; lægger man disse Forstæders Folketal (68000 Indb.) til Byernes Folketal, faas 1,178000, hvoraf Halvdelen (589000) udgør Hovedstaden med Forstæder, Halvdelen Provinsbyerne med Forstæder. Lægger man yderligere til de 1,178000 Folketallet i Stationsbyer, Flækker o. l., faas i alt en Befolkning af 1,365000 Men-

nesker, der altsaa lever under mere eller mindre bymæssige Forhold. Det er ikke langt fra Halvdelen af Danmarks Befolkning.

— Stor-København (København, Frederiksberg og Gentofte Kommuner) har i de 5 Aar fra 1906 til 1911 forøget sin Befolkning med 49000 Mennesker. Indenfor de gamle Volde er Folketallet aftaget med 7000, i Voldkvartererne er det tiltaget med 1000, paa Broerne og Frederiksberg med 38000, og endelig er Indbyggertallet i den yderste Ring (de indlemmede Distrikter og Gentofte) forøget med 17000, saaledes som det nærmere fremgaar af nedenstaaende Tabel:

	1850	1885	1906	1911
Indenfor de gamle Volde ..	123000	128000	96000	89000
Voldkvartererne.....	—	38000	42000	43000
Broerne og Frederiksberg..	10000	148000	320000	358000
Indlemmede Distrikter og Gentofte	9000	26000	77000	94000
I alt...	142000	340000	535000	584000

I 1850 levede de 86 $\frac{0}{100}$ indenfor Voldene, nu kun 15 $\frac{0}{100}$. Den inderste Ring (Voldkvartererne) optager 7 $\frac{0}{100}$ af Befolkningen, den mellemste Ring (Broerne og Frederiksberg) 62 $\frac{0}{100}$ (i 1850 kun 7 $\frac{0}{100}$), og den yderste Ring (de indlemmede Distrikter og Gentofte Kommune) 16 $\frac{0}{100}$ (i 1850 ca. 7 $\frac{0}{100}$).

VI.

Høstudbyttet i Danmark 1875—1909.

I det af Statens Statistiske Bureau for kort Tid siden udgivne Tabelværk »Landbrugsforhold i Danmark siden Midten af det 19. Aarhundrede« er der bl. a. foretaget en Sammenarbejden af de aarlige Høstopgørelser, der foreligger tilbage til Aaret 1875. Oversigterne er ført op til 1909 og omfatter saaledes en 35aarig Periode, hvor vort